

Berilo Jugoslovanskega odbora iz Italije

BOZZOVICCA

POŠILJA: IVAN UČENIKOV - KAIRO RUE MANSHAET EL MAHRANI ŠT. 5

Leto: 4.

Št. 122

6. avgusta 1944.

KAJ MISLIJO RUSI O POVOJNI DOBI?

(Ilija Ehrenburg)

Neki Amerikanec me je pred kratkim vprašal: "Kaj mislijo Rusi o povojni dobi?" Odgovoril sem mu: "Nimamo časa, da bi razmišljevali o povojnem svetu; borimo se."

V prvi svetovni vojni je pregraja ločila bojišče od ozadja. Na bojiščih so se borili, ozadje pa je razpravljalo, filozofiralo in se zabavalo. Krvave borbe so se vodile na Karpatih, v Petrogradu pa so razpravljali o kanibalstvu, futurizmu in tibetanskem zdravilstvu.

Danes v Rusiji ni ozadja. Več kakor dve leti že žive milijoni takorekoč na železniških postajah. Uralski in sibirski delavci ostajajo pri svojih strojih, dokler ne omagajo od utrujenosti. Strojevodje so po tri dni brez spanja. Skozi ledeno burjo vodijo težko naložene vlake proti tovarnam in proti bojišču. V razdejanem Staljingradu so naša dekleta izdelala po pet tisoč kosov opeke na dan. Pri nas ne poznamo odpočitka in ne udobnosti; zmagati moramo in to čimprej mogoče. Miroljubni narodi se bore z vso ogorčenostjo zato, ker mrzijo vojno.

Žalostno bi bilo, če bi pregraje ločile bojišče od ozadja. Nespোরazumljenja bi kaj lahko delila narode. Predstavljam si mestece na ameriškem Srednjem Zapadu. Ljudje se zbirajo ob tihih večerih in razpravljajo o svetovnih vprašanjih. Sprašujejo se, ali je pravično sovražiti nasprotnika. Razpravljajo o čednostih in grehih oddaljene Evrope. Eden izmed njih, mogoče drogist ali pa zastopnik neke zavarovalnice zatrjuje, da so Finci vedno plačevali svoje obveznosti, da je general Franco rešil svojo domovino pred anarhijo, da so Francozi dekadentni, da so zelo grešili, ko so porušili samostan v Cassino, da je Nemčija predvsem civilizirana država in da so boljševiki predvsem preizkuševalci.

Vse to se ne pripoveduje z neko resnostjo ali prepričevalnostjo; pripovedujejo tako kakor bi pripovedovali o mesečini ali o četrti dimenziji. Seveda je tak možakar dober domoljub, ki se veseli letalskih poletov nad Berlin in uživa nad zmagami Rdeče vojske. Iz srca si želi, da bi Združeni narodi uničili Hitlerja. Veruje v vrline in v pravico, ali prevdarja tako kakor to dela človek v ozadju.

Želel bi mu povedati, kaj mislijo Rusi o bodočnosti, kajti Rusi tudi o tem razmišljujejo. Razmišljujejo v tistih kratkih urah odpočitka; o tem razpravljajo v zakloniščih, v vlakih, po težko opravljenem delu.

Mislijo predvsem, da je potrebno v tej vojni zmagati - čimprej mogoče. Bodočnost njihove zemlje in bodočnost vsega sveta ni odvisna samo od načina, kako priti do zmage, pač pa tudi od časa, kdaj se bo to zgodilo.

Kaj je bodočnost? To so naši otroci. Z vsakim dnem jih umre na tisoče od lakote po zasedenih deželah Evrope: na Poljskem, v Grčiji, v Belgiji, Franciji. Ti otroci so navajeni gledati vešala na tržiščih in njihova srca so postala kamenje.

Kaj je bodočnost? To so človeška življenja, ki umirajo pod nemško dominacijo. Ali ne bi bilo boljše, da namesto francoske dekadence, mislimo na francoskega vinogradnika, kmeta, delavca, profesorja, umetnika in pisatelja, ki umirajo, - nekateri v koncentracijskih taboriščih v Nemčiji, drugi v svojih lastnih domovih, brez svetlobe in kurjave.

Kaj je bodočnost in kaj je preteklost? Nobenega dvoma ni, da je velika sramota za Nemce, da so

samostan Monte Cassino spremenili v trdnjavo, vendar ne razumem dobro, zakaj se je svetovna pozornost osredotočila ravno na ta posamezni akt divjaštva. Ali niso Nemci razdejali tudi drugih čudovitih relikvij preteklosti? Svojim ameriškimi prijateljem lahko zagotovim, da je Novgorod, ki so ga Nemci in Španci razdejali, vreden ravno take pozornosti kakor Monte Cassino.

Ali, namesto da objokujemo razdejane zaklade, bi bilo pametnejše rešiti vsaj tisto, kar je ostalo. Samo eno sredstvo je, s katerim lahko rešimo cerkve, muzeje in mesta: Podvojiti silo naših napadov in preprečiti nemškimi hordam požige.

Svet še ni videl take armade, kakršna je 22. junija 1941. prekoračila naše meje, in ta armada je danes od naše vojske poražena.

O čem razmišljajo Rusi. Mislijo predvsem, da se vojna ne sme ponoviti 1.1960 ali 1965. Nemške napadalce je treba temeljito spurgirati in očistiti periodičnih eksplozij.

Nemci sedaj godrnjajo: "Le pogledajte, kako se pri Rusih, ki so pijani zmage, vzbujajo pohlepi zavojevalca." To je cenena kleвета. Ruski narod si ni nikoli želel vojne. Ta narod je priden, ali miroljuben. Šele ko je sovražnik vdrl na rusko ozemlje, šele ko so našim otrokom kradli njihovo spanje in kruh, se je ruski narod s svojim telesom in s svojo dušo vrgel v vojno. Naučili smo se boriti, da bi uničili tiste, ki so vojno izzvali, ali mi nismo

poklicni zavojevalci. V odmorih med borbo se ruski vojaki razgovarajo o svoji zemlji, o žetvi, o lanu ali o pšenici, o čebelah in panjih, o družini, o svoji mirni preteklosti in tudi o mirni bodočnosti.

Moč in miroljubnost sta lahko najboljša prijatelja.

Nič nam ni tako daleč kakor vsiljevati sovjetske ideje, sovjetsko voljo in sistem komur koli. Vsak narod pride lahko do pravice na svoj način. Če govorimo, da je potrebno uničiti fašizem, ni to fašizem, ki nas k temu priganja, pač pa čistost duha in zaskrbljenost za bodoča pokolenja.

Lahko je prerokovati, kaj bodo Nemci storili, ko bo Rdeča vojska dosegla njihove meje. Že sedaj stalno govore nemški častniki o letih 1960 ali 1965. Sluteči svoj poraz, že mislijo na maščevanje. To je za njih lažje, kakor pa da bi se odpovedali misli na zavojevanje sveta. To so strokovnjaki v "Ersatzu" (nadomestkih); organizirali bodo "ersatz-kesanje", "ersatz-pokoro" in "ersatz-demokracijo", da bi na ta način rešili svoje vojaške izvedence, svojo težko industrijo in svojo tajno Reichswehr.

O čem razmišljajo Rusi? Mislijo o tem, da nam ni potrebna nova vojna 1.1960 ali 1965. Nemške napadalce - mislijo - je treba temeljito očistiti njihovih periodičnih napadalnih popadkov. To zahtevajo grobovi naših mrtvih, pa tudi zibelke naših otrok. Obraz dvajsetega stoletja oblikujeta hrabrost in poštenost Združenih narodov. Želimo, da bi bila druga polovica dvajsetega stoletja bolj človeška in milostljivejša, kakor pa je bila prva polovica.

Winston Churchill

SOVRAŽNIK SE UMIKA NA VSEH BOJIŠČIH

V sredo 2. tm. je pred britansko zbornico govoril predsednik vlade, g. Winston Churchill in med drugim dejal:

"V splošnem imam danes dobra poročila. Na vseh bojiščih, po vsem svetu se nemške in japonske armade umikajo pred oboroženimi silami številnih narodov, ki sestavljajo Veliko alijanso. V zraku, na oceanih in pod morjem naša premoč stalno narašča.

PODMORNIŠKA VOJNA

Naše izgube zaradi sovražne podmorniške delavnosti so od začetka t.l. pa do danes, v primeri s prejšnjimi leti, skoro neznatne. Ogromne zavezniške flotile so prepule morja in oceane od januarja do junija in imeli smo manj kakor polovico izgub, kakor pa smo jih povzročili sovražniku. Lahko pa se bo podmorniška delavnost obnovila. Pravijo, da se Nemci trudijo zgraditi hitrejše podmornice. Pri-povedujejo pa še druge stvari. Nemci lahko zboljšajo tudi svoje letalstvo."

V nadaljnjem je g. Churchill naglasil, da so v Washingtonu januarja 1942 proglasili Nemčijo za sovražnika št. 1 in so zato nasproti Japonski uporabljali najmanjše sile. Nato pa je dejal: "Naša sedanja sredstva - britanska in ameriška - so sedaj toliko narasla, da lahko na obeh bojiščih vodimo ofenzivno vojno. V Tihem oceanu je sedaj ogromna armada in dosegli smo že prav pomembne zmage.

Vojni dogodki na tem področju so povzročili padec admirala Toja. Moram naglasiti, da sem čedalje bolj prepričan, da bo razdobje med polomom Hitlerja in Japonsko mnogo krajše, kakor pa smo včasih mislili."

INVAZIJA

Nato je g. Churchill nadaljeval s popisovanjem priprav za prečkanje Rokavskega preliva in izkrčavanja na normandijski obali:

"V Teheranu smo obljubili maršalu Staljinu, da bomo nekaj podobnega pripravili ob koncu maja ali v začetku junija. Maršal Staljin pa nam je s svoje strani zatrdil, da bodo vse sovjetske armade prešle v napad - kakor se je to tudi zgodilo - z vseobsegajočo sovjetsko ofenzivo na vzhodu."

V naslednjem je izrazil g. Churchill polno priznanje generalu Eisenhowerju in dejal: "da še nihče ni nikoli tako inteligentno in intenzivno deloval na unifikaciji britanskih in ameriških oboroženih sil. Velika pojačanja, ki so prihajala iz Amerike, so popolnoma spremenila položaj. V splošnem so naše sile skoro enake. Kakor je znano sem se upiral invaziji čez Rokavski preliv 1.1942.; pozneje pa je bila operacija sploh nemogoča, ker smo izbrali Sredozemlje in tam osredotočili vsa svoja amfibijska sredstva. Mislim, da bi prej tega podviga ne mogli začeti. Nismo imeli izkušenj, niti potrebnih sredstev.

Pred normandijsko invazijo smo imeli za seboj že pet posrečenih izkrcavanj v Sredozemskem morju.

V manj kot enem mesecu smo ustvarili pristanišča. Ob koncu meseca junija, kljub viharjem, ki jih podobnih že 40 let ni bilo, smo se trdno vsidrali, kar je omogočilo vse kasnejše ofenzivne podvige. Kljub tem viharjem, kljub minam, kljub prisotnosti nad 100 sovražnih podmornic in več sto E-čolnov in drugih piratov, smo stalno vzdrževali promet na odseku 160 kilometrov Rokavskega preliva. Od tega trenutka dalje smo prizadejali sovražniku dvakrat toliko izgub kakor pa smo jih sami imeli. V tem času smo ravno na tem, da razvijemo vse svoje sile na zahodnem bojišču.

DOBRE NOVICE

Povedati moram, da so zadnje vesti zelo dobre. Imamo veliko premoč v vojaštvu in vojnem gradivu."

Potem, ko je g.Churchill odločno branil kakovost britanskih tankov, je o nemških tankih "Tiger" in "Panter", dejal, da so to predvsem defenzivni tanki, medtem ko so "Cromwell" in "Sherman" ofenzivna oklopna vozila. Govorec o tanku "Churchill" je dejal, da je ta lahko ofenziven kakor tudi defenziven, kakršne so pač okoliščine. (Zelo burno smejanje).

Govorec o italijanskem bojišču, je g.Churchill izjavil, da so zavezniki hitro napredovali v Italiji in da bo general Alexander nadaljeval s svojo ofenzivo v jeseni še z večjo odločnostjo. Pri tem je pohvalil britanske, ameriške, francoske in poljske oborožene sile, ki se bore na tem bojišču.

RUSKI USPEHI

O dogodkih na vzhodnem bojišču je g.Churchill izjavil:

"Ruska armada je tista, ki je napravila veliko delo in raztrgala drobno nemške vojske. V zraku, na morjih in oceanih se lahko držimo, ali ni vojske na svetu, ki bi lahko zmlatila in izbrisala nemške armade in jim prizadejala take udarce, kakor je to storila sovjetska vojska. Pozdravljam maršala Staljina (ploskanje), tega velikega vzornika svoje zemlje in trdno verujem, da bo naša dvajsetletna pogodba z Z.S.S.R. važni činilec evropskega miru, reda in napredka.

Lahko je mogoče tudi, da so bili sovjetski uspehi nekoliko lažji zaradi strategije kaplarja Hitlerja. Celo vojaški idijoti bi lahko otipali nekaj grobih pogrškov v njegovih dejanjih. Hitler ima sedaj nekaj 10 divizij v severni Finski, 20 ali 25 pa jih je izoliranih v Baltiških državah.

LETEČE BOMBE

Govorec o letečih bombah je g.Churchill med drugim dejal: "Slavno londonsko mesto in okolica je zadnjih sedem tednov pod udarci letečih bomb. Do sedaj so Nemci poslali 5.340 bomb, ki so pomorile 4.735 ljudi, ranile pa so jih okrog 14.000. Gotovi smo, da se naša obramba jača in z vsemi silami bomo nadaljevali s protiofenzivo. 17.000 hiš je bilo popolnoma porušenih, 800.000 pa poškodovanih. Okrog 1.000.000 ljudi, ki niso zaposleni pri vojnih naporih, smo evakuirali iz Londona. Teža vseh bomb, ki so jih Nemci poslali od 15.junija do 31. julija znaša okrog 4.500 ton. V istem času je naše letalstvo odvrгло okrog 48.000 ton bomb na Nemčijo. Ti uspehi naših letalcev seveda niso bili brez izgub. Od 1.aprila do 30.junija smo izgubili čez 7.000 mož R.A.F.-a. Ameriške izgube so še večje."

FRANCIJA IN POLJSKA

Glede odnošajev s francoskim Osvobodilnim odborom je g.Churchill dejal, da so se razmere v mnogem zboljšale.

"Naše izkrcanje v Normandiji in preobrat vojnih dogodkov, vse to jasno kaže, da bomo morali urediti vprašanje razmejitev med Nemčijo in Francijo. Francije pri teh razgovorih ne moremo izključiti. Računam na tesno sodelovanje britanskega cesarstva, Združenih držav, Z.S.S.R. in francoskih zastopnikov pri obravnavi evropskih problemov.

Po mojem, kaže tudi poljsko vprašanje v teh dneh izboljšanja. Poljski predsednik vlade in drugi člani njegovega kabineta so v Moskvi, kjer jih bo sprejel maršal Staljin. Imamo več hrabrih poljskih divizij, ki se bore na zahodu, nekaj pa jih je, ki se bore v Rusiji. Čudovita stvar bi to bila, če bi jih mogli združiti v trenutku, ko bodo hrabre sovjetske armade osvobodile slavno poljsko prestolico.

JUGOSLAVIJA

Razmere v Jugoslaviji so se občutno popravile od zadnjega mojega poročila v zbornici. Kralj je združil okrog sebe vlado, ki je v prijateljskih stikih z maršalom Titom. Zastopniki uprave borečih se partizanov so člani nove vlade in tu imamo generala Velebita za zvezo med vlado in oboroženimi silami maršala Tita.

Delujemo za edinost - tako v Jugoslaviji, kakor drugod - in za zedinjenje vseh oboroženih sil Jugoslavije."

DOGODKI V TURČIJI

Glede zadnjih dogodkov v Turčiji je g.Churchill dejal:

Turška vlada me je pooblastila, da lahko izjavim, da je turška vlada na podlagi anglo-turškega zaveznitva pretrgala diplomatske odnose z Nemčijo. Ta akt Turčije prinaša novo življenje zavezniki pogodbi, ki smo jo sklenili pred vojno. Nihče ne more vedeti, ali bosta Nemčija oziroma Bolgarija napadli Turčijo. V tem slučaju bomo korakali skupno in se nemški grožnji uprli z vsemi razpoložljivimi silami. Nihče se ne more nadejati, da bi mogel stopiti v to vojno brez žrtev. Turška mesta bodo mogoče bombardirana tako kakor še niso bila nikoli in zato ne morem prevzeti prav nobene odgovornosti. Mustafa Kemal je ustvaril zaveznitvo med ruskim in turškim narodom. Upam, da bo novi turški korak pripomogel k obnovitvi tega prijateljstva."

POVOJNI SVET

K zaključku je g.Churchill govoril tudi o poveljnem svetu. Dejal je: "Cela vrsta izjav je bilo izrečenih glede poveljne organizacije sveta in to od najvidnejših osebnosti. Za svojo osebo bi želel slišati mnenje drugih držav še predno bi Veliko Britanijo angažirali s podrobnostmi. Gotovo soglašamo z izjavami, da je potrebno ustanoviti Svetovni svet, da bi se ohranil mir. Ta svet bi sestavljale najprej velesile, ki so v vojni zmagale, potem pa tudi druge sile in mogoče celo vse države sveta.

Medtem bodo pričela razpravljanja v Washingtonu, kar je zbornici že znano in upam, da bomo po končanih razgovorih tudi v tem vprašanju znatno napredovali."

PREGLED PO BOJIŠČIH

VZHODNO BOJIŠČE - NA BERLIN!

Oči vsega sveta so z največjo pozornostjo uprte na vzhodno bojišče. Valjar Rdeče vojske drvi z nezmanjšano hitrostjo proti zahodu. Od Pskova pa do Karpatov se razlivajo Rdeče armade globoko v poljsko ozemlje, trkajo na duri Vzhodne Prusije in so pred vrati Rige razdvojile nemške baltiške armade. Od Narve do Rige je 25 do 30 nemških divizij v pasti, prepuščenih na milost in nemilost sovjetskega topništva, tankov in letalstva. Vsaka misel na kakršen koli poizkus ponovitve Dunkerque-a izgleda na tem področju brezupna. Sovjetska vojna mornarica, ki je v tej vojni dokazala svoje najvišje sposobnosti, že takorekoč gospodari po vsem Finskem zalivu in nadzira baltiško obalo. Polega tega pa Nemci niti nimajo potrebnega ladjevja na razpolago, da bi lahko tvegali vsaj del reševanja svojih baltiških divizij.

Položaj nemške vojske v Litvi ni mnogo boljši. Rdeča vojska je zavzela glavno mesto Kovno ter važno železniško križišče na severu Litve, Šavli. Od tu pa nezadrženo prodirajo sovjetske divizije proti Baltiškemu morju s ciljem, da zavzamejo Memel. Na srednjem bojišču so danes verjetno sovjetske armade že v Vzhodni Prusiji, to je na nemškem rajhovskem ozemlju. Njihov cilj je Gdansk, ki je ena izmed najvažnejših luk v Srednjem Baltiku. Na poljskem ozemlju je Rdeča vojska zavzela Bjalistok, Siedlice, Brest Litovsk, Lublin, Jaroslav, Lvov, Przemysl in se bliža na jugu k glavnemu gališkemu mestu Krakovu.

Rdeča vojska stoji pred vrati Varšave in ogorčene borbe so že v samih mestnih predmestjih. Varšava je obenem tudi najkrajša zračna pot do Berlina, ki znaša 525 kilometrov. Pri tem lahko povemo, da je sovjetska vojska v enem samem mesecu, to je od 22. junija, ko je pričela letošnja sovjetska poletna ofenziva pa do 22. julija prevalila pot 550 kilometrov. Ogromni prostor, ki ga je sovjetska vojska v tem kratkem času osvobodila, je prav dobro razviden z našega zemljevida.

Sovjetske divizije so tako presenetile nemško vrhovno poveljstvo in se tako na vrat na nos vrgle na nacističnega sovražnika, da polnih šest tednov Nemci sploh do sapa niso prišli. Le na nekaterih točkah obširnega bojišča so nudili Nemci še nekaj organiziranega odpora in na nekih redkih življenjsko važnih postojankah so celo poskušali s protinapadi, vendar so bili do sedaj vsi ti naporji zaman. Cilj poletne sovjetske ofenzive, je: Berlin. Gotovo bo Hitler poskušal na vse kriplje, da se na nek način znebi sovjetske pesti, ki ga davi; v koliko se mu bo to posrečilo pa je odprto vprašanje. Preveč lahkomišelnost pa bi bilo misliti, da je nemška vojska že popolnoma uničena, ali celo demoralizirana. Da sovjetsko delo na vzhodnem bojišču ni lahko, dokazuje zahodno bojišče, kjer se Nemci žilavo upirajo, najbrže zato, ker je dolžina bojišča razmeroma kratka in lahko tudi z manjšimi silami zadržujejo nasprotnika.

Težko je uginiti, kam bo maršal Staljin uperil svoj naslednji udar. Vsekakor izgleda, da se je

odločil najprej popolnoma očistiti sovjetsko državno ozemlje. Za to delo mu ostajajo še predeli treh Baltiških sovjetskih republik. Na Poljskem so sovjetske čete že davno prekoračile takozvano Curzonovo linijo, ki bo verjetno bodoča državna meja med Sovjetsko zvezo in Poljsko republiko vsaj v glavnih obrisih.

Mogoče pa je tudi, da bo maršal Staljin še pred likvidacijo Estonske, Letonske, Litve in Vzhodne Prusije udaril čez Karpatske prelaze na Češkoslovaško s tremi cilji: Budimpešta, Dunaj, Praga. Za vdor v Srednjo Evropo in Balkan, ki bi Hitlerja potisnil na kolena, so izgledi precej ugodni, posebno še zato, ker so sovjetski uspehi močno omajali vero v nemško zmago med balkanskimi Hitlerjevimi podrepaniki. Tako v Bolgariji kakor na Madjarskem, se že kažejo vidne razpoke, ki prav lahko zrušijo vso Hitlerjevo oblast na Balkanu. Vprašanje prekinitve diplomatskih odnosov s Turčijo bo tak razvoj stvari samo požurilo.

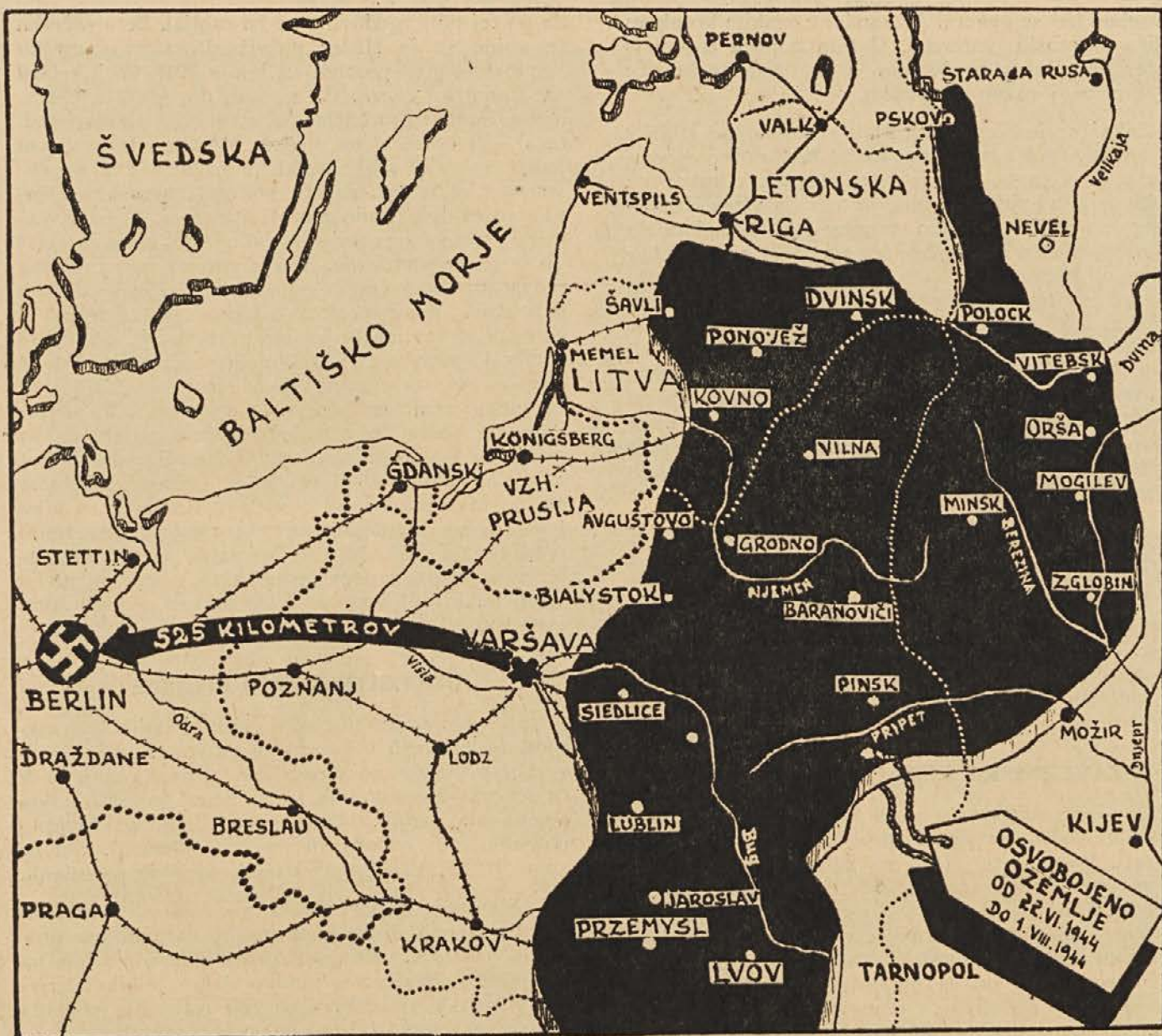
Vsekakor bodo prihodnji tedni v sedanji vojni zelo pomembni in mogoče tudi odločilni.

NORMANDIJSKO BOJIŠČE - NA PARIZ!

Zmage zaradi navade same so vedno problematične. To smo najboljše videli pri zadnji Montgomeryevi ofenzivi. Britanske čete, ki so južno od Caena, prešle v napad, potem ko je zavezniško letalstvo z vso silovitostjo zasulo sovražne postojanke z bombami, so morale velik del osvobojenega ozemlja zopet prepustiti sovražniku. Ko je general Montgomery prešel v napad, je ves svet verjel v take uspehe, s kakršnimi je Montgomery dve leti zaporedoma stregel zaveznikom. To se ni zgodilo. Izostanek sedanjega uspeha je močno razočaral. Kaj se je prav za prav zgodilo? Rommel je svoje oklopne enote in pehoto umaknil nekaj kilometrov globlje v ozadje kakor pa so glasila poročila zavezniškega oglednega letalstva. Ogromno zavezniško bombardiranje ni neposredno prizadejalo Rommelu pričakujoče škode. Prvi udar je torej zletel v prazno.

Drugače pa se je zgodilo na desnem krilu zavezniškega normandijskega bojišča. Rommel je pričakoval, da bodo ponovno udarili Britanci in je zato svoje glavne sile razpostavil nasproti fronti generala Montgomery-a. Poročila pravijo, da je Rommel imel na tem delu po eno divizijo na vsake tri kilometre bojišča, medtem ko je nasproti Amerikancem postavil šele na pet kilometrov po eno divizijo. (Za primeru naj povemo, da je na vzhodnem bojišču po ena divizija na prostoru 18 do 20 kilometrov). Podcenjevanje ameriškega dela normandijskega bojišča s strani Rommela je povzročilo, da so Amerikanci napredovali polnih 40 kilometrov globoko v nemške obrambne linije. Še več, Amerikanci niso naleteli na posebno močan odpor in so popolnoma razbili nekaj nemških divizij ter ujeli 10.500 nemških vojakov. V splošnem torej lahko rečemo, da je bil tudi v Normandiji dosežen uspeh. Fronta se je zdaljšala od 80 kilometrov na 140. S tem imajo

sile generala Eisenhowerja mnogo večje področje za manevriranje.

Britanci okrog Caena v resnici niso zavzeli večjega ozemlja, ali pritiskajo zato z vso silo na nemške obrambne linije, tako da Rommel ne more iz tega dela ničesar odvzeti in poslati na pomoč na ameriški del bojišča.

Na normandijskem bojišču se sedaj kažejo tri možnosti: Levo zavezniško krilo, ki se je zajedlo okrog Caena stabilizira bojišče, medtem ko bi desno krilo udarilo čez Bretonijo - na isti način kakor je bil odrezan Contentin - naravnost v luko Brest, ki bi se je zavezniki polastili na isti način, kakor je bil to slučaj v Cherbourgu. Na ta način bi se bojišče podaljšalo za okrog 250 kilometrov. V ozadju pa bi zavezniki razpolagali z dvema pristaniščema. Iz tega izhodišča, dovolj močnega za manevriranje, bi si zavezniške osvobodilne vojske utirale pot proti Parizu.

• Drugič: Zavezniško levo krilo pa bi se lahko raztegnilo tudi v smeri ustja reke Seine. Novo zavezniško izkrcavanje severno od luke Le Havre

bi zajamčilo lehavresko luko in odprlo zopet pot proti Parizu.

Tretjič: Frontalni napad iz sedanjih postojank naravnost na Pariz. Ta napad ne bi naletel na nepremagljive težkoče že zato, ker imajo zavezniki absolutno premoč v zraku in tudi v oklopnih enotah.

Gotovo nam izgledajo uspehi na normandijskem bojišču precej skromni, vedeti pa moramo, da je od izkrcanja preteklo komaj dva meseca in da bodo uspehi vsekakor mnogo večji v trenutku, ko bo glavna obrambna linija prebita. Če nič ne vpoštevamo še nedoživljenih vojaških uspehov, ki jih kaže vzhodno bojišče, potem moramo objektivno le priznati, da uspehi na normandijskem bojišču vendar niso tako počasni, kakor to izgleda na prvi pogled.

ITALIJANSKO BOJIŠČE - NA TRST!

General Alexander, poveljnik zavezniške vojske v Italiji je definitivno zmagal nad nemškim feldmaršalom Kesselringom. V dveh mesecih je moral nemški general iz Rima v Florenco, ki jo je v zadnjih dneh Hitler proglasil kot odprto mesto. Zavezniške zmage v Italiji so zelo pomembne,

posebno ker se general Alexander z vsakim korakom bliža slovenski domovini. O tem bojišču časopisje sicer ne piše tako obširno, vendar tudi to bojišče ni nič manj važno od ostalih.

Zakaj se je Kesselring stalno umikal po Italiji? Njegove armade so gotovo ravno tako dobro opremljene in njegovo orožje iste kakovosti kakor na vseh ostalih bojiščih. Znano je tudi, da uživa Kesselring najboljšo vojaško reputacijo. Disciplina in morala vojakov na tem bojišču sta na isti višini kakor drugod. Nasprotno vemo, da so se se zavezniki morali boriti za vsak pedenj zemlje. Zakaj so torej Nemci bili premagani? General Alexander je v Italiji odkril prav iste nemške slabosti, ki so jih odkrili sovjetski generali na vzhodnem bojišču. Sloves 8. armade pa se je pokazal v Italiji ravno tako, kakor je bil to slučaj pri El Alameinu, na Marethovi črti, v Tunisu, v Siciliji in po Apeninskih hribinah. Britanski in zavezniški vojaki so s svojo izvežbanostjo, posebno pa pod modrim vodstvom generala Alexandra pokazali vso veličino odločnega vojščaka, ki ima pred seboj najidealnejši cilj sodobnosti: osvoboditev Evrope.

Zavezniške oborožene sile v Italiji se bližajo Padski nižini in so tako rekoč že pred vrati Slovenije. Verjetno se bo levo krilo obrnilo proti Franciji, desno pa proti Soči. Če bosta 8. in 5. armada tudi še nadalje vzdrževali sedanji tempo, potem je gotovo, da bo Slovenija še letos osvobojena.

ZAVEZNIŠKA LETALSKA OFENZIVA

Vojni dogodki se na vseh bojiščih prehitujejo s tako hitrostjo, da jih je sproti že kar težko popisovati. Bojne črte, zlasti na vzhodnem bojišču so z vsako uro drugačne. V teh dogodkih je zavezniško letalstvo - po veliki krivici - stopilo nekako v senco. Kljub temu pa se je v zadnjih treh tednih v zraku razvila še nedoživljena letalska ofenziva.

Skoro ni več dneva ne noči, da ne bi vrhovna zavezniška poveljstva omenjala množestvenih letalskih napadov na industrijska središča, na prometna omrežja in druge vojaške cilje po vseh predelih Evrope.

Ta velika letalska aktivnost zaveznikov je najboljši dokaz, da se bliža ura končnega obračuna s prusijaškimi banditi. Vrhovno zavezniško poveljstvo poskuša s temi napadi do kraja izkoristiti sedanjo veliko zadrego Nemcev, ki že več ne vedo kam z neugodnimi vestmi, ki se vrste druga za drugo z vseh nemških bojišč. Sedanji letalski napadi pa najbrže nimajo namena uničevati samo nemško vojno mašinerijo, pač pa so naloge letalskih posadk, da izpodkopavajo že tako in tako močno oslABLJENO moralo na nemškem notranjem bojišču. Koliko časa bo nemško civilno prebivalstvo še vzdržalo napade po tisoč letal na eno samo mesto? Koliko časa bo nemško vrhovno poveljstvo še obdržalo nadzor nad vojno proizvodnjo, nad prevoznim sistemom in zlasti nad prometnim omrežjem? Ali se že ne bliža čas, ko bo nemška vojna mašinerija prejela smrtni udar in bodo nemški generali primorani zaprositi za mir?

V zgodovini so Nemce ponavadi zlomili še predno je sovražnik prestopil samo nemško zemljo. In sedaj? Hitler se je zase in za svojo okolico odločil,

da po tej poti zgodovine ne bo capljal. Že v začetku te vojne se je Hitler požvižgal na vso nemško zgodovino, prav posebno 21. junija 1941, ko je udaril na Sovjetsko zvezo. Po zadnjih dogodkih v notranjosti Nemčije bo Hitler pri svoji trmoglavosti tudi ostal - če bo ostal na oblasti. Mislimo, da je v tem jedro sedanje velike letalske ofenzive: z neprestanimi letalskimi napadi podžgati nemško prebivalstvo na odkrit odpor proti nacistom. Ali si zavezniško vrhovno poveljstvo lahko obljublja uspeh? To je veliko vprašanje. Eno je gotovo, da je nemška redna vojska močnejša od vseh Hitlerjevih osebnih gardistov. Vsak poskus odstranitve Hitlerja bi pomenil državljansko vojno v Nemčiji, ki bi se vodila do popolnega iztrebljenja nasprotnika. Ali je Nemčija že zrela za meščansko vojno? Najbrž še ne, mnogi znaki pa kažejo, da dozoreva. Ni izključeno, da bomo že v bodočih tednih slišali, da so zavezniki brezpogojno predajo Nemčije preoblikovali. Za tako preoblikovanje se britanska javnost močno zavzema in tudi Sovjetska Rusija je za tako tezo. Tako preoblikovanje bi mogoče pomagalo sedanji zavezniški letalski ofenzivi, ker bi razoračarim nemškim množicam pokazalo pot k miru. To so misli, ki jih beremo pogostokrat v angleškem časopisju.

JUGOSLOVANSKO BOJIŠČE

Na vseh odsekih jugoslovanskega bojišča so narodni borci prešli v splošno ofenzivo. Posebno razveseljive uspehe so dosegli na albanski meji in v Črni gori. Na tem področju so nekaj nemških kolon popolnoma razbili. Očiščevalne akcije pa uspešno potekajo tudi v Bosni in severni Dalmaciji, kjer so enote N.O.V. zasedle več važnih nemških postojank.

V Slavoniji, na Hrvaškem in v Vojvodini narodni borci z največjim uspehom motijo sovražnikovo prometno omrežje. Proga Zagreb-Beograd je bila na več mestih porušena in mnogo vlakov je bilo iztirjenih. Narodnim borcem na teh področjih pomaga tudi zavezniško letalstvo iz oporišč v Italiji.

V Sloveniji so borci še nadalje zelo aktivni, posebno na dolenskem področju, kjer so do dobrega zmlatili belogardijce in njihove nemške gospodarje. V Primorju je bila na več mestih porušena proga Gorica-Jesenice. V Istri so borci N.O.V. razbili nekaj nemških kolon. Pogoste so tudi borbe ob nekdanji jugoslovansko-italijanski meji pri Rakeku. Idrijski rudnik je še vedno tako poškodovan, da je produkcija živega srebra padla za 90%.

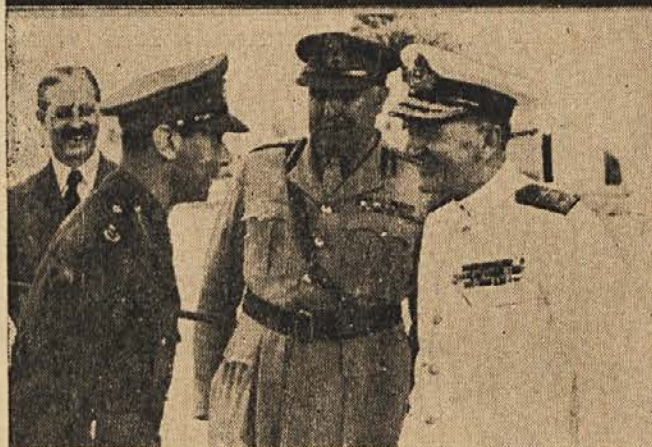
Po Vipavski dolini, po Krasu in dolini Soče manjše enote N.O.V. stalno nadlegujejo Nemce, ki so bili v zadnjem času primorani odposlati vse večje posadke na bojišča. Na Primorskem je delovanje belogardijcev čisto nepomembno.

IZŠLA JE IZ TISKA ŠT.20 "ŠOTORSKE KNJIŽNICE". V ZALOGI IMAMO ŠE NEKAJ IZVODOV. KDOR ŽELI IMETI, NAJ SE OGLASI — TUDI "BASIC ENGLISH" ŠE IMAMO.

VOJNA V SLIKAH

ITALIJANSKO BOJIŠČE

NORMANDIJSKO

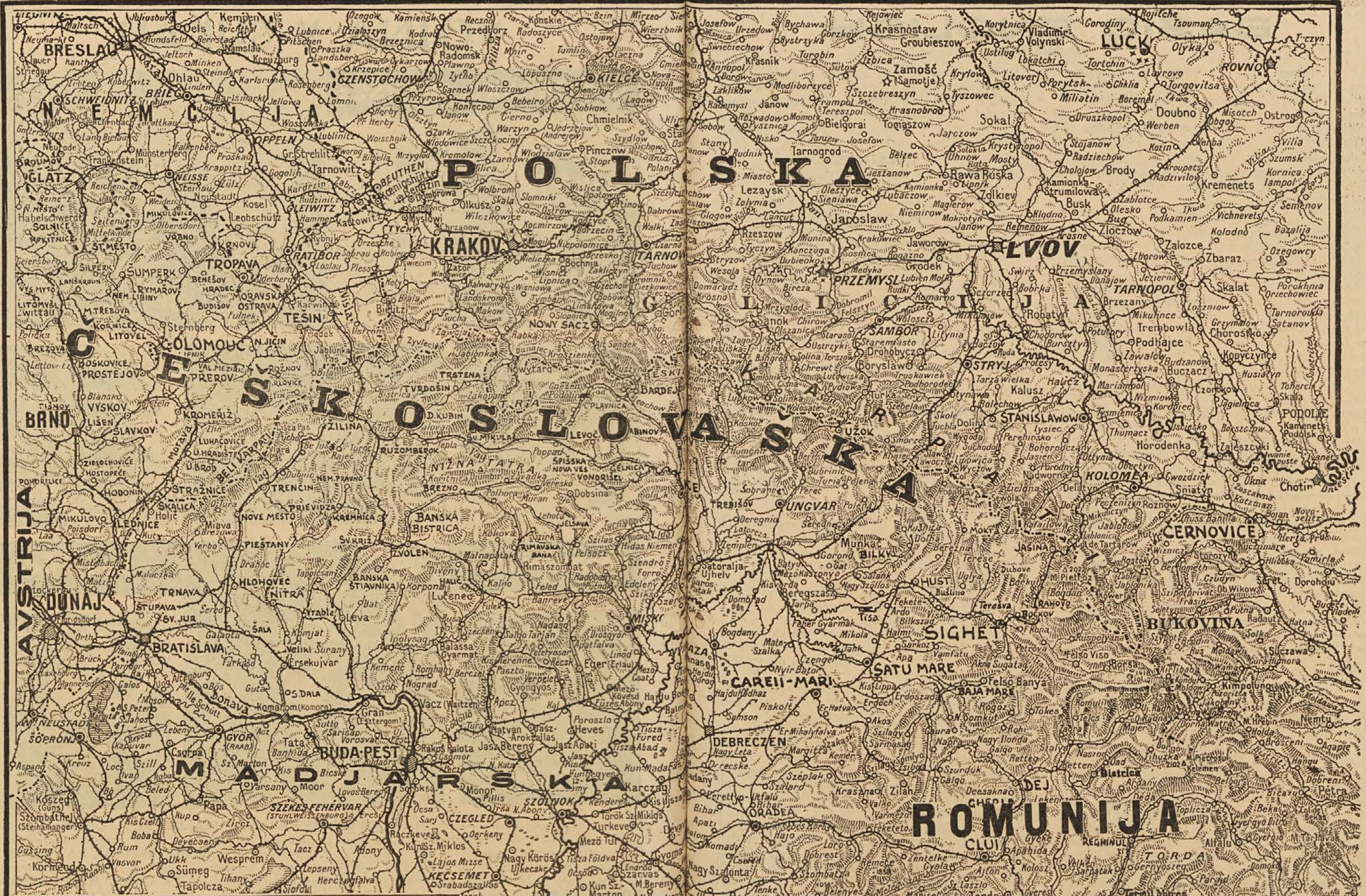

BOJIŠČE.

(Prva vrsta zgoraj z leve proti desni) **N.V. ANGLEŠKI KRALJ V ITALIJI:** Kralj Jurij VI. je z letalom prispel 23. julija na obisk k zavezniškim armadam na italijanskem bojišču. Kralj v razgovoru z generalom Sir H. Maitlandom Wilsonom in admiralom Sir J. Cunninghamom. **OSMA ARMADA NA POHODU V AREZZO:** Enote 8. armade so 16. julija zavzele mesto Arezzo, ki ga je sovražnik branil z vso ogorčenostjo. Italijansko prebivalstvo je čete navdušeno sprejelo. (Druga vrsta z leve proti desni) **CVETJE ZA GENERALA MONTGOMERYA:** General Montgomery stiska ročico eni izmed treh deklic, ki so mu izročile šopek vrtnic. **DRUGA ARMADA V NORMANDIJI:** Izbrani angleški veterani stražijo generalni štab. Generalni poročnik Sir Miles Dempsey, poveljnik 2. armade nadzira stražo. **NAPAD NA DOLINO ODON:** Topničarji silovito obstreljujejo sovražne postojanke. (Tretja vrsta spodaj z leve proti desni) **NORMANDIJA:** Scena v štabu topništva, od koder usmerjajo topovski ogenj na sovražnika. **R.A.F. PREVAŽA RANJENCE NA ANGLEŠKO:** Bolničarka R.A.F. pregleduje svoje paciente pred odletom iz Normandije na Angleško. **NORMANDIJA:** Narednik britanske vojske obvezuje ranjeno deklico v St. Croix Grand Tonne.

Karpatska fronta

0 10 20 30 40 50 100 150 200 kilom.

BASIC ENGLISH

20. HISTORY

Things		Qualities	
event	comparison	judge	opinion
(history)	desire	library	position
record	expert	line	potato
addition	guide	map	process
colour	increase	need	reason
			past-future
			certain
			frequent
			probable

Other words:

power (e); agreement, change, development, discovery, government, nation, peace, religion, society, trade, war.

20. HISTORY

If we make a comparison between the time men have been on the earth and that part of their existence of which we have any record, we see that the start of history was not very early. The only account we have of the time before men had a knowledge of writing, and even of a long time after, is that which has been given by the broken stones of early towns, and bits of metal and other substances which have been taken from them. Then come records on stone and some bits of writing on paper, but these are not frequent till much later, and not one of them gives us complete and certain knowledge of any event.

Even after the start of history, the records are far from complete. One reason for this may be that much of the knowledge which we have a desire for at the present time may not have seemed important to men of past times, and may not ever have been put in writing. But the most important reason is the loss of most of the old records. Men have not at all times kept such things with care, and a great number of those which would have had value for history are not now in existence.

When we come to later times, we have more records, but they do not all give us certain knowledge. Sometimes they give us two almost opposite accounts of one event. A history expert gives attention to all the old accounts and then says which is the most probable one. But though he may be a good judge, he is only giving us his opinion, and so our knowledge of the event is only probable, not certain.

In later years men saw the need for records, and in our time the record of every important event in the history of any country is kept with the greatest care. Every library has shelves of books about the present time. The men of future times will certainly have a good knowledge of the process which has made them what they are. But even with all these books as a guide, some of their experts will probably have opposite opinions about some past events.

A map gives great help in the learning of history. The position of any country on the map is frequently a good guide to a knowledge of its history. On some maps of the earth every country has a line round it, and all the land which is part of it has one colour. If we make a comparison between earlier and later maps, we will see from an increase of the colour of any country that that country has made an addition to its land. Though some countries have not as much land as others, they may be quite as happy, and even happier.

History is not only the account of great events. It is the record of the existence of men and women, and things which seem small may sometimes be very important. In Ireland the growth of the first potato was an event in its history, and is as much a part of its record as the growth of its towns.

QUESTIONS

1. What name do we give to the record of past events?
2. How do we get our knowledge of times before men had a knowledge of writing?
3. What is the chief reason why the number of early records is very small?
4. When different accounts are given of one event, what does the history expert do?
5. When he does this, what is he giving us?
6. What need did men see in later times?
7. What name do we give to a place where books are kept?
8. What use will the books about the present time have in the future?
9. What is frequently a good guide to a knowledge of the history of any country?
10. If we see that there has been an increase of one colour on the map of the earth, what knowledge does that give us?

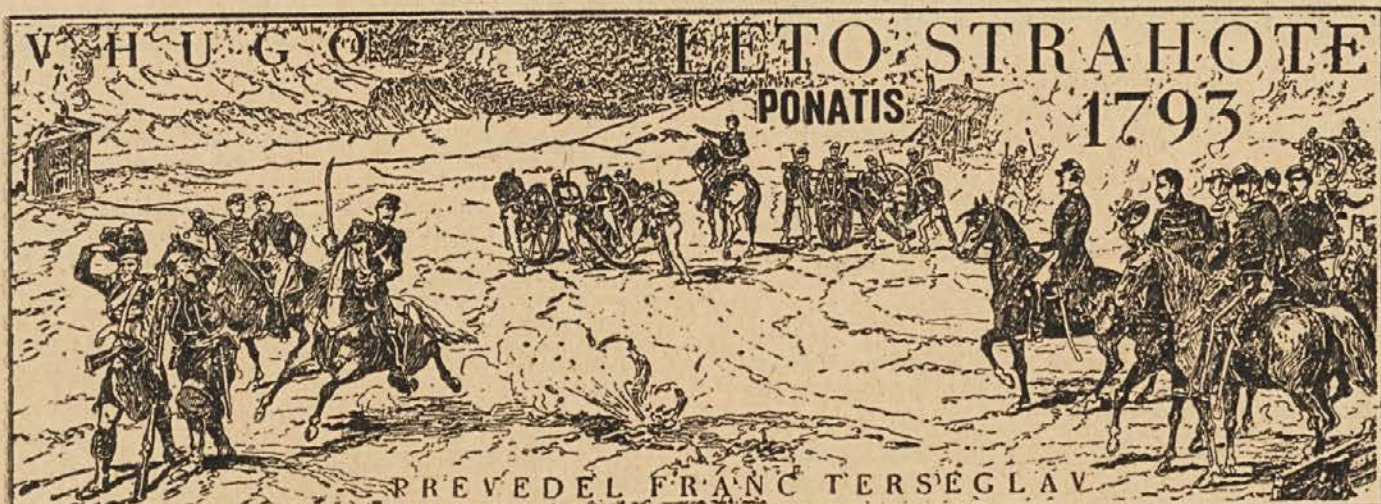
ANSWERS

1. History.
2. From the broken stones of early towns and bits of metal and other substances which have been taken from them.
3. The loss of most of old records.
4. He gives attention to all the old accounts and says which is the most probable one.
5. His opinion.
6. The need for records.
7. A library.
8. They will give the men of future times knowledge of a great number of events.
9. Its position on the map.
10. The knowledge that the country which has that colour on the map has made an addition to its land.

(Glej sliko na str.16)

Z.S.S.R. IN FINSKA. Kakor smo svoječasno poročali je pred časom predsednik finske vlade Ryti sklenil z Nemci vojaško pogodbo, po kateri se Finci obvezujejo, da bodo nadaljevali z vojno proti Sovjetski Rusiji in da ne bodo sklepali separatnega miru. Te pogodbe finski parlament nikoli ni odobril. Zadnji edinstveni uspehi Rdeče vojske so Rytija poslali v pokoj. Na njegovo mesto je stopil finški maršal Mannerheim, o katerem pravijo, da bo zavrgel vojaško pogodbo z Nemci in da je že stopil v stik z maršalom Staljinom glede sklenitve posebnega miru. Švedski politični krogi pravijo, da je Maršal Staljin pripravljen pričeti s pogajanjem na podlagi spomladanskih sovjetskih mirovni predlogov. Pravijo, da bo samo odškodninski znesek, ki je bil takrat določen na 600,000.000 dolarjev, sedaj povišan. Konfuzija na Finskem traja še naprej. Vendar je mogoče, da bo tudi finske reakcionarje srečala pamet, saj so zadnji vojni dogodki dovolj prepričevalno dokazali, kdo bo imel po vojni v Evropi prvo besedo.

TRETJI DEL — VANDEJA

TRETJA KNJIGA — MATI

TIK PRED NASKOKOM

Strel iz topa, ki je bil zbudil malo Georgeto in iztrgal mater iz njene obupanosti, je storil še nekaj drugega. Slučaj ali pa vojak ki je top namerjal, je hotel, da je krogla, ki je imela služiti samo kot signal, obenem raztrgala železno omrežje, katero je zakrivalo veliko strelnico prvega nadstropja v stolpu. Obleganci niso imeli časa, da bi to škodo popravili.

Imanus se je bil bahal, ko je zatrjeval, da ima grad zadosti streliva; v resnici ga je kruto manjkalo. Sploh je bil položaj še slabši, nego so si ga predstavljali napadalci. Če bi bili obleganci imeli zadosti smodnika, bi bili lahko pognali v zrak Tourgue-o, sebe in sovražnika, o čemer so itak sanjali; toda zaloge so bile izčrpane. Na vsakega moža je prišlo komaj trideset strelow; pušk, karabink in pištol je bilo sicer na stotine, manjkalo pa je patron. Kmetje so nabasali vse puške, da bi mogli vzdrževati nepretrgan ogenj; toda kako dolgo, ko pa je bilo treba ogenj hraniti in hkrati z municijo varčevati? K sreči — strašna sreča! — je bilo pričakovati bitke bolj s sablo, bodalom in nožem nego z ognjem, in obleganci so se tolažili s tem, da se bo razvilo pravo mesarsko, klanje, v katerem se eden ni bal desetih.

Notranjščina stolpa se je zdela nezavzeta. Pritlična dvorana, v katero je držala od republikancev napravljena razstrelina, je bila od Lantenaca z vso vojno umetnostjo zabarikadirana; za barikado je bila dolga miza z nabasanimi vojaškimi in lovskimi puškami, karabinkami, mušketai, samokresi, sablami, sekirami in bodali. Ker se ječa tik te dvorane ni dala uporabiti za razstrelitev stolpa, je dal marquis vrata vanjo trdno zapreti. Nad pritličjem je bila sobana prvega nadstropja, v katero so peljale ozke zavojnate stopnice. Ta prostor, v katerem je istotako bila nakopičena množica orožja, je bil razsvetljen po veliki strelnici, koje železno mrežo je bila razbila topovska krogla. Od tu so peljale zavojnate stopnice v okroglo dvorano drugega nadstropja, iz katerega so držala železna vrata v gradšč na mostu. Ker se zgornji prostori niso dali uspešno braniti, je bila ta dvorana kraj, ki ga Manesson-Mallet, najboljša avtoriteta v stroki oblegavalne in branilne umetnosti, imenuje "zadnja pozicija, v kateri oblegancu navadno ne ostane nič drugega, ko da se preda." Zato je bila glavna naloga obleganih, da preprečijo, da ne bi sovražnik vdrl v ta prostor. Dasi je bila dvorana razsvetljena po več strelnicah, je gorela v njej baklja. To bakljo, ki je bila podobno ko ona v pritlični sobani vtaknjena v železno držalo, je bil prižgal Imanus v neposredni bližini ožveplane zažigalne vrvi.

V ozadju pritlične dvorane so stale velikanske sklede, napolnjene z rižem, žganci, teletino, štruklji in poticami ter sadjem, kakor tudi ogromni vrči jabolčnika.

Strel iz topa je bil povzročil splošno napetost. Samo pol ure in napad se je moral začeti. S stolpa je opazoval Imanus kretanje sovražnika. Lantenac je bil dal kmetom povelje, naj pustijo republikance prodirati, ne da bi oddali nanje en sam strel. "Njih je štirisoč petsto," je rekel;

"nobenega haska ni, če jih par postrelimo zunaj. Pustite, da pridejo k nam notri; tu se bo naše število izenačilo." In smeje je dodal: "Enakost, bratstvo." Bili so se zgovorili, da bo Imanus dal znamenje z rogom, kadar se bodo modri začeli pomikati.

Za barikado in na vzhodju stopnic so kmetje molče pričakovali klanja, v eni roki puško v drugi roženvenec. Položaj je bil popolnoma jasen. Naskakovalci so se imeli vzpeti po razvalinah razstreline, potem zavzeti barikado, osvojiti tri dvorane drugo za drugo po polžastih stopnicah, iznad katerih se je sipal nanje dež rojalističnih krogel. Oblegancem pa je bilo treba samo umirati drug za drugim.

Medtem se je tudi Gauvain pripravljal na naskok. Dajal je zadnja navodila Cimourdainu in Guéchampu: prvi je imel stražiti planoto, ne da bi se udeleževal bitke; drugemu je bilo veljeno, da z večjim delom armade ostane opazuje v gozdnem taborišču. Niti baterija na planoti niti ona v gozdu nista imeli streljati razun če bi obleganci napravili izpad ali hoteli zbežati. Vodstvo naskoka na razstrelino si je pridržal Gauvain sam, kar je Cimourdaina vznemirjalo.

Solnce je zašlo.

Stolp na planem je kakor ladja na visokem morju in ga je treba na isti način zavzeti; s tem, da se, zavedši vanjo, primeš za krov in skočiš vanjo. Nobenega topovskega obstreljevanja, ničesar nepotrebnega. Kakšen smisel ima obstreljevati zidove, debele petnajst čevljev? Luknja v steni, ki jo eni branijo, drugi pa s silo rinejo skozi — sekire, noži, pištole, pesti in zobje: to je vse.

Gauvain je vedel, da ni bilo drugega sredstva, kako osvojiti Tourgue-o, kakor naskok, ki zahteva največ žrtev, borbo moža z možem. Poznal je strahote stolpa, saj je bil vzrastel v njem.

Globoko pogreznjen v svoje misli, je mladi poveljnik stal ko vkopan. Nekaj korakov stran od njega je stotnik Guéchamp z daljnogledom opazoval obzorje v smeri proti Parigné. Naenkrat je zaklical: "Aha! Vendar je tu!"

Ta klic je zbudil Gauvaina iz zamišljenosti.

"Kaj je, Guéchamp?"

"Gospod polkovnik, lestva prihaja."

"Lestva? Ta bi morala že davnaj tukaj biti!"

"Gospod kapitan, bil sem že v velikih skrbeh. Brzi sel, ki sem ga bil poslal v Javené, je prišel nazaj s poročilom, da je na lesnem skladišču v Javenju našel lestev odgovarjajoče dolžine, jo rekviriral in dal naložiti na kola; potem da je rekviriral eskorto dvanajstih žandarjev na konjih in z lastnimi očmi videl, kako so voz, eskorta in lestev odrinili proti Parignéju. Potem je jadrno odjezdil nazaj..."

"In je sporočil še to, da so v voz upreženi dobri konji, in da bo prispel semkaj gotovo še pred solničnim zahodom, ker je odrinil že ob dveh zjutraj. To vse že vem. In dalje?"

"No, in solnce je zašlo, gospod kapitan, lojtrnic z lestvijo pa še ni."

"Kaj se je neki zgodilo? Naskok se mora začeti. Prišel je zadnji čas. Če bi se obotavljali, bo sovražnik mislil, da se umikamo."

"Gospod kapitan, naskok se lahko začne."

"Toda mi rabimo rešilno lestev."

"Saj jo imamo. Zato sem zaklical: "Vendar enkrat!" Poglejte, gospod kapitan: voz z lestvijo se pomika z griča dol."

Gauvain je vzel daljnogled.

"Res, tam so. Pretemno je že, da bi se moglo vse natančno razločiti. Eskorta se vidi, to je zadosti. Samo meni se zdi, da je več mož nego ste vi poročali."

"Meni tudi."

"Oddaljeni so četrtr milje."

"Gospod kapitan, potem bo lestev v četrtr ure tu."

"No, potem lahko naskočimo."

Bila so res kola, toda ne tista, ki sta ju onadva pričakovala.

Ko se je Gauvain obrnil, je stal pred njim strumno narednik Radoub in vojaško pozdravil.

"Kaj je, narednik Radoub?"

"Državljan poveljnik, mi, fantje od bataljona 'Rdeča kapa', vas prosimo neke milosti."

"Kaj pa takega, Radoub?"

"Da nam dovolite umreti."

"Glej jih no!" je dejal Gauvain.

"Nam dovolite?"

"Bomo videli. Kaj pa vam je pravzaprav v glavo padlo?"

"Vidite, gospod komandant, od onega dogodka v Dolu dalje ne štedite. Vedno nas je še dvanajst."

"Kaj, ni prav?"

"To nas ponižuje."

"Kaj še - saj ste rezerva."

"Mi bi bili rajši predstraž."

"Jaz vas rabim za končno odločitev, zato vas štedim."

"Preveč, državljani poveljnik. Parižani imamo pravico, pravico korakati na čelu."

"Jaz bom mislil na to," je odvrnil Gauvain.

"Prosim, gospod komandant. Danes je ko nalašč za to. Danes bo vroč dan; Torgue-a bo marsikaterega fanta položila v hladno zemljo. Prosim, da nas pustite prve naskočiti."

Narednik se je nekoliko oddhanil, zavihal muštace in nadaljeval z ginjenim glasom: "Gospod komandant, v stolpu so naši trije otroci, otroci bataljona, in ta hudič, ta Imanus Gouge-le-Bruand ali Bourgue-le-Gruand, ta hudičeva svinja, ogroža naše otročice, naše male črvice, gospod komandant. Naj se magari poderejo nebesa, državljani komandant, otrokom se ne sme ničesar žalega zgoditi. Mi tega ne bomo trpeli. Nedavno sem se spenjal na planoto in sem opazoval otroke skozi okna gradiča: vse tri sem jih videl, oni so se me pa zbal. Gospod komandant, če se otrokom skrivi las, naj me hudič vzame, če se ne bomo maščevali tako, da bo ves svet pomnil. Mi hočemo naše tri otroke rešiti, pravi bataljon, ali pa vsi poginemo. Vseh dvanajst gospod komandant, pa oprostite!"

Gauvain je ponudil Radoubu roko in dejal: "Vi ste dečki, da jih ni enakih. Naskok poverim vam. Šest vas bo na čelu, da vodite zadevo, šest odzadaj, ki bodo potiskali naprej."

"Ali bom jaz načeloval dvanajstim?"

"Se razume."

"Hvala, državljani poveljnik; jaz bom prvi od spredaj."

Radoub je salutiral in se oddaljil k svojim. Gauvain je pogledal na uro, zašepetal Guéchampu še nekaj na uho, in kolona za naskok se je formirala.

ZADNJA POGAJANJA

Medtem je Cimourdain, ki se še ni bil podal na svoje mesto na visoki planoti in je stal zraven Gauvaina, stopil k trobentaču in mu velel:

"Zatrobi še enkrat!"

Trobentač je zatrobil in rog mu je odgovoril.

Še enkrat je zatrobila trobenta in še enkrat se ji je odzval rog.

"Kaj pomeni to?" je vprašal Gauvain Guéchampa. "Kaj namerava Cimourdain?"

Cimourdain se je bil približal stolpu in je zamahal z robcem.

"Možje tam gori," je zaklical, "ali me poznate?"

Odgovoril mu je glas - bil je Imanus:

"Da!"

In zdaj sta izmenjavala ta dva moža svoje misli:

"Jaz sem odposlanec republike."

"Ti si bivši župnik v Parigné-u."

"Jaz sem opolnomočenec odbora za javno blaginjo."

"Ti si duhovnik."

"Jaz sem zastopnik postave."

"Odpadnik si!"

"Jaz sem Cimourdain."

"Ti si satan."

"Vi me poznate?"

"Zaničujemo te."

"Vi bi me zelo radi dobili v svoje roke, kajne?"

"Nas je osemnajst, pa bi vsi radi dali glavo, da dobimo v zameno tvojo."

"Dobro. Jaz sem pripravljen, da se vam predam."

Z vrha stolpa se je razleglo divje krohotanje:

"Pridi! Kar pridi!"

V vojaškem taborišču je nastal napet molk.

Cimourdain je mirno nadaljeval:

"Pod enim samim pogojem."

"Kakšnim?"

"Poslušajte."

"Govori!"

"Vi me sovražite?"

"Kot hudiča."

"Jaz vas pa ljubim. Vaš brat sem."

"Da, kakor Kajn."

"Le psujite, toda poslušajte." In Cimourdainov glas je postal čudno resno-mil. "Vi ste mi res bratje. Vi ste zapeljani siromaki. Jaz sem vam prijatelj. Jaz sem luč, vi pa ste nevedni. Luč je vedno bratoljubna. Sicer pa, ali nimamo ene in iste matere, domovine? Torej poslušajte me. Pozneje bodo, če ne vi, pa vaši otroci in vaših otrok otroci vedeli, da je vse, kar se danes tukaj godi, višja volja. Zaenkrat ne veste, da je za revolucijo Bog. Ali naj ne bo do onega trenutka, ko se bodo rasvetila vsa srca v spoznanju Resnice, ko bo izginil vsak fanatizem - tudi naš - ko bo napočil dan popolne in vsestranske Luči - ali naj do onega trenutka ne bo prav nikogar, ki se ne bi usmilil vašega mračnjaštva? Vidite, jaz prihajam k vam, žrtvujem vam svojo glavo; še več, ponujam vam roko. Prosim vas milosti, da me pogubite, zato da vas rešim. Imam neomejeno polnomoč in zato morem izpolniti, kar obljubim. Ura odločitve je bila; to je moj zadnji poizkus. To vam govori državljani, ki je obnem duhovnik. Državljan se vajuje z vami, duhovnik pa vas prosi. Poslušajte me. Večina od vas ima ženo in otroke. Jaz se postavljam na stran vaših žena in otrok proti vam. O bratje..."

"Le pridigaj, far!" se je rogal Imanus.

"Bratje," je nadaljeval Cimourdain, "Ustavite usodni kazalec, dokler še ni prepozno! Prišlo bo do klanja, in mnogi od naših fantov ne bodo več videli vziti solnca; vi pa boste padli vsi od prvega do zadnjega. Bodite usmiljeni sami do sebe! Čemu preliti toliko krvi, ko pa ni potrebno? Čemu ubiti toliko ljudi, ko pa sta dva zadosti?"

"Dva?" je vprašal Imanus.

"Da, dva!"

"Kdo sta to?"

"Lantenac in jaz."

In Cimourdain je povzdignil glas.

"Dva moža sta odveč: Lantenac nam, jaz pa vam. Glejte, kaj vam ponujam, pa boste vsi ohranili življenje: izročite nam Lantenaca in vzemite meno, Lantenac bo obglavljen, z menoj pa lahko počnete, kar hočete."

"Far," je zatulil Imanus, "če bi te mi dobili v pest, bi te živega žgali na žarečih ogljih!"

"Izvolite," je odgovoril Cimourdain. In je nadaljeval: "Vsi, ki ste obsojeni na smrt v tem stolpu, ste lahko v eni uri živi in svobodni. Jaz vam prinašam odrešenje. Ali sprejmete?"

Imanus je divje zarezal:

"Ti nisi samo zločinec, ti si nor! Kaj nas tu trapiš? Kaj pa misliš, da smo podleži? Kdo te je sploh prosil, da z nami govoriš? Mi da naj izročimo milostivega gospoda? Ali mogoče še kaj zahtevaš?"

"Samo njegovo glavo. Jaz vam pa izročam..."

Vsi so naenkrat izpalili in bitka se je začela.

"Tvojo kožo," je dejal Imanus, "kajti mi ti jo bomo sneli kakor kužetu, gospod župnik. Toda tvoja koža ni vredna gospodove glave. Poberi se!"

"Opominjam vas zadnjikrat! Klanje bo grozovito."

Noč se je bila med tem spustila na zemljo. Marquis Lantenac je bil ves čas molčal in se ni vmešal v mrki razgovor. Te vrste egoizem je predprava onih, ki nosijo veliko odgovornost.

(Dalje prihodnjic)

KRAJEVNI IMENIK PRIMORSKE

SLOVENSKO-LAŠKI DEL ISTRSKA IN REŠKA POKRAJINA

Artviže = Artuiso; p.Materija
Bošte = Boste; p.Koper
Brezovica = Bresovizza Marenzi; p. Materija
Črnotič = Cernotti; p. Klanec
Črnikal = San Sergio; p.
Dekani = Villa Decani; p.
Erjavče = Eriacci; p.Podgrad
Gaberk = Gabrega; p. Podgrad
Gabrovica = Gabrovizza d'Istria; p.Dekani
Golac = Golazzo; p.Obrov
Gradišče = Gradischie di Castelnuovo; p.Podgrad
Herpelje = Erpelle; p.Kozina
Jelovice = Gelovizza; p.Materija
Hrastovlje = Cristoglie, p.Črnikal
Hrušica = Crussizza di Castelnuovo; p.Podgrad
Huje = Cuie; p.Podgrad
Javorje = Giavorie; p.Podgrad
Jelovice = Gelovizza; p.Materija
Koper = Capodistria; p.
Koštabona = Costabona; p.Pomjan
Kovčice = Calcizza; p.Materija
Kozina = Cosina; p.
Kozjane = Cosiane; p. Materija
Krkavci = Carcase; p.Pomjan
Kubed = Covedo; p.Črnikal
Loka = Lonche; p.Črnikal
Male Loče = Locce piccola; p.Podgrad
Male Mune = Mune piccola; p.Vele Mune
Marezige = Maresego; p.Koper
Markovščina = Marcossina; p.Materija
Materija = Matteria; p.
Obrov = Obrovo Santa Maria; p.
Osp = Ospò; p.Črnikal
Podbeže = Pobese; p.Podgrad
Podgorje = Piedimonte del Taiano; p.
Podgrad = Castelnuovo d'Istria; p.
Podpeč = Popecchio; p.Črnikal
Poljane = Pogliane del Carnaro; p.Ičići
Pomjan = Paugnano; p.
Pregarje = Pregara; p.Obrov
Prelože = Prelose Sant'Egidio; p.Obrov
Prešnica = Bresanza; p.Klanec
Račice = Racizze di Castelnuovo; p.Buzet
Ritomeče = Rittomece; p.Podgrad
Rizana = Lazzaretto Risano; p.Dekani
Rožar = Rosariol; p.Črnikal
Slivje = Slivia di Castelnuovo; p.Materija
Sobonje = Sobogna; p.Podgrad
Sočerb = San Servolo; p.Dolina
Starad = Starada; p.Podgrad
Studena gora = Studena in Monte; p.Podgrad
Sveti Anton = San Antonio di Capodistria; p.Dekani
Škofije = Albaro-Vescova; p.
Šmarje = Monte di Capodistria; p.Koper
Tatre = Tatre; p.Materija
Tinjan = Antignano d'Istria; p.Škofije
Truške = Truscòlo; p.Koper
Vele Mune = Mune grande; p.Podgrad
Vodice = Vodizze di Castelnuovo; p.Obrov

Zajelšje = Zaielse di Castelnuovo; p.Podgrad
Zazid = Sassetto; p.Črnikal
Žejane = Seiane; p.Vele Mune

REŠKA POKRAJINA

Bač = Baccia di Bisterza; p. Knežak
Bistrica = Bisterza; p.
Brdce = Berze di Torrenova; p.Trnovo
Brdce = Berze; p.Jelšane
Čelje = Ceglie; p.Prem
Dobro polje = Poglie di Torrenova; p.Trnovo
Dolenje = Dolegna di Elsane; p.Jelšane
Dolenji Zemon = Zemon di sotto; p.Bistrica
Drskovče = Drescozze; p.Zagorje
Gorenje Bitinje = Bittigne di sopra; p.Prem
Gorenji Zemon = Zemon di sopra; p.Bistrica
Harije = Carie; p.Bistrica
Jablanica = Castel Jablanizza; p.Bistrica
Jareževo brdo = Berdo San Giovanni; p.Prem
Jasen = Iasena di Bisterza; p.Bistrica
Jelšane = Elsane; p.
Juršiče = Giursici; p.Knežak
Kilovče = Monte Chilovi; p.Prem
Knežak = Fontana del Conte; p.
Koritnica = Coritenza di Bisterza; p.Knežak
Koseze = Cossese; p.Bistrica
Kuteževo = Cottesevo; p.Bistrica
Lipa = Lippa di Elsane; p.Jelšane
Mala Bukovica = Bucovizza piccola; p.Trnovo
Majrečje = Merece; p.Trnovo
Nova Kračina = Craccina nova; p.Jelšane
Parje = Parie; p.Zagorje
Pasjak = Passiaco; p.Jelšane
Podgraje = Villa Podgraie; p.Bistrica
Podstenje = Postegna; p.Trnovo
Podstenjšček = Postegnesca; p.Trnovo
Podtabor = Tabor di Sembie; p.Knežak
Prem = Primano; p.
Radečevo brdo = Ratecevo in Monte; p.Prem
Rupa = Ruppà di Elsane; p.Jelšane
Smerje = Smeria; p.Prem
Spodnje Bitinje = Bittigne di sotto; p.Prem
Soze = Sose; p.Trnovo
Sušak = Sussa; p.Jelšane
Šapjane = Sappiane; p.Jelšane
Šembije = Sembie; p.Knežak
Šilen Tabor = Tabor grande; p.Zagorje
Tominje = Tomigna; p.Trnovo
Topolec = Topolza; p.Trnovo
Trnovo = Torrenova di Bisterza; p.
Trpčane = Terciane; p.Bistrica
Velika Bukovica = Bucovizza grande; p.Trnovo
Vrbica = Verbizza; p.Bistrica
Vrbovo = Verbovo; p.Bistrica
Zabiče = Zabice Castelvechio; p. Bistrica
Zagorje = Sagoria San Martino; p.
Zarečica = Sarecizza in Val Timavo; p.Trnovo
Zarečje = Sarece di Torrenova; p.Trnovo

RABLJI

(Francé Bevk)

Ta spomin mi še vedno teži srce:

Šest vojakov je bilo obsojenih na smrt. Neki večer so se bili napili, zapeli so in dejali par revolucionarnih besed. Vse, kar se je potem zgodilo, so storili drugi. Niti streljal ni nihče izmed njih, ne ropal. Tisti, ki so streljali in ropali, so pričali zoper nje.

Sodniki niso bili občutljivi. Čas je bil strog. Vojaški sodnik je prebral obsodbo in pripravili so prostor, s peskom posut, v ozadju z deskami obit. Štiri krogle za vsakega, dve v glavo in dve v prsi.

Še rabljev ni bilo treba.

Stotnija mladeničev je stala na dolgem, od smrdečih poslopij obdanem dvorišču, ko je stopil pred njo narednik in jo premeril z dolgim, hladnim pogledom:

"Popoldne bomo streljali puntarje. Kdo se javi?"

Vsi so molčali. Lahen trepet je šel skozi vrste, onemelost je sijala iz razposajenih oči. Do tega hipa še niso videli človeške krvi, od njih roke prefito.

Narednik je čakal par trenutkov, nato se je razhudil:

"Ali ste mevže? Kdo bo streljal? No?"

Zopet je bilo vse tiho. Pol obrazov je pobledele. Eni so gledali naravnost, toda vsi v pozoru, roke ob bokih ko da čakajo kazni.

Narednik jih je pozval še enkrat z neizbranimi besedami, nato je stopil k častniku.

"Pokorno javim, nihče se noče prigrasiti."

Častnik je pomislil:

"Izberite jih dvanajst."

"Po vrsti, prosim."

"Ali ima kdo kazen?"

"Teh ni težko najti, gospod poročnik," je dejal narednik v civilnem tonu in z nasmehom domačnosti na obrazu.

"Izberite take, ki se plazijo krog voglov, ki nimajo v redu obleke, ki... sploh, pripravite mi jih dvanajst."

"Kakor zapoveste, gospod poročnik."

Narednik je pozdravil in šel. Ko je stal pred dolgo vrsto, je dejal:

"Vsi, ki ste sinoči vasovali, en korak naprej!"

V vrsti se je zganilo, nehote je klecnilo par kolen. Naredniku je skoraj ušel smeh.

"Kdo je bil sinoči zunaj?"

Deset mladih fantov je stalo pred njim, njih obrazi so bili silno nežni in še beli, komaj brčice so jim poganjale. Enemu je šlo skoraj na jok.

Narednikovo oko je iskalo:

"Ti, tam, ki zehaš. Sem!"

Ta se ni zganil. V narednika je strmel z nedolžnimi očmi, ko da vsega tega ne razume. Ni verjel. Zdelo se mu je, da se je narednikovo oko ustavilo na debeluhu poleg njega, zdravem in bogatem, ki je popival in razsipal vse večere.

"Ali ne slišiš, jetika?"

Pogledal je strmo.

"Ti - da! Suni ga ti, ki si poleg!"

Narednik je zapisal imena vseh. Nato je javil poročniku:

"Gospod poročnik, pokorno javim, dvanajst mož."

"Dobro. Popoldne ob štirih na dvorišču!"

Ob napovedani uri so zabili štirioglat prostoren prostor z vojniki onih oddelkov, pri katerih so bili prideljeni obsojenci. Bili so zraven oni, ki so skupaj spali, pili, prepevali, delili si vsak novc in še košček komisa. Postavljeni v vrsto kot šahove figure so morali proučevati minljivost človekovo.

Za vojaki so stali civilisti in gledali, kaj se zgodi, če hodi kdo po poti, ki je ne piše železni zakon. Na sredi kvadrata so stali vojaški dostojanstveniki, mračni in resni kot zakon, bolj neusmiljeni kot zakon. Med njimi je bil duhovnik, bled s križem v roki in razmišljal, kaj ima opraviti križ na tem mestu, ko je že vse opravljeno z Bogom.

Rablji so stali v vrstah. Bili so blede kot smrt. Bolj blede kot obsojenci, ki jim je duhovnik šepetal zadnje besede o posmrtnem življenju.

Ko je stopil prvi pred kol in ga je črna zaveza na očeh ločila od vidnega sveta, so nabili rablji puške. Neenakomerno so škrtale zaklopnice, roke so trepetale.

Na migljaj so pristopili štirje bliže... Dvignili so puške k očesu... Čisto blizu... Trenutek... Na koncu muhe je klečal človek, zezan, nedolžen kot jagnje, čisto tuj, a vendar tako bližnji, kot da je brat onega dekleta, ki mu je sinoči šepetal besede o ljubezni. Glava tega človeka je rastla in kot da se je obesila za brado na puškino cev, je ta postala silno težka in je skoraj klonila k tlom... Oči so žarele skozi črne zaveso, usta so se širila...

Zadnje znamenje... Trok-to-rok se je razleglo neenakomerno in zamolklo. Črna zavesa se je zarezala prvemu v čelo, črna kri se je vlila po tleh...

Drugi - tretji - četrti...

Pritajena sapa med ljudmi, mračna čela med vojaki, rablji so pristopali in odstopali...

Pri četrtem je padla enemu rablju puška iz rok. Oči je zavil v čudnem motnem blesku, njegov obraz je bil bled kot namizni prt.

Dostojanstveniki so se zgrozili in pogledali temno, ko da je nekdo pljunil na lepo svečanost sredi najlepše napitnice. Odnegli so ga, narednik ga je ozmerjal.

Ko so odpeljali mrliča, so šli rablji in so se napili. Ko so prišli pozno ponoči domov, so se tovariši odmaknili na ležiščih, ko da so garjevi. Nihče ni zinil besede.

(To črtico je napisal goriški prisatelj Francé Bevk v spomin na radgonske žrtve, ko je avstrijska soldateska streljala slovenske vojake samo zato, ker so bili Slovenci).

ČIGAVA JE JULIJSKA KRAJINA?

Površina Julijske Krajine znaša ..	8.581 kv.kil.
Jugoslovani zavzemajo ..	7.385 " "
Jugoslovani in Italijani skupaj ..	824 " "
Sami Italijani ..	372 " "

VOHUNI NA DELU

Po končani prvi svetovni vojni so knjižne založbe kar sipale vohunsko literaturo in krmile mladino z najsenzacionalnejšimi pripovedkami o delu vohunov na obeh straneh. V tej vojni seveda listi ne pišejo mnogo, čeravno je vohunsko delo mogoče še mnogo obširnejše in zamotanejšo, kakor pa je bilo v prvi vojni.

Ko je g.Churchill govoril v britanskem parlamentu o nemških letočih bombah, pa je kar nehote odkril delovanje britanske tajne službe, ki je vestno obveščala zavezniško vrhovno poveljstvo o nemških nakanah z novim orožjem. Britanska tajna služba je zavezniškemu letalstvu omogočila uničiti preizkuševalnice v Peenemunde.

Britanski strokovnjak je o teh stvareh povedal nekatere podrobnosti, ki jih je mogoče objavljati sedaj, ko je o njih spregovoril sam predsednik britanske vlade. Ta strokovnjak pripoveduje med drugim tudi tole:

"Odkritje preizkuševalnic v Peenemunde, kjer so preizkušali učinke in uporabnost letočih bomb, je samo en del ogromnega dela, ki ga marljivo vrši britanska tajna služba. To delo ni bilo nič posebnega, je čisto vsakdanji posel naših ljudi, ki jih imamo v Nemčiji.

Mnogo težje pri vsej tej epizodi je bilo odkritje najvažnejših iznajditeljev novega nemškega orožja. Pa ne samo to, britanski vohuni so točno tudi izvedeli, kdaj se bodo vsi ti iznajditelji zbrali v Peenemunde, kje bodo stanovali in koliko časa se bodo tamkaj mudili. Podatki britanske vohunske službe so bili tako natančni, da je v usodni noči bila popolnoma razdejana stavba, kjer so iznajditelji prenočevali in niti en sam ni odnesel življenja.

KROGLA V HRBET

Zelo je verjetno, da so britanski vohuni še "popravljali" delo britanskega letalstva. Nekaj dni po uspešnem napadu so Nemci poročali, da je bil eden izmed iznajditeljev, ki je bil usodno noč odsoten, ustreljen v hrbet. To je bil general von Charmier-Glisezanski.

Naša vohunska služba je v tej vojni mnogo boljša, kakor pa je bila v prejšnji oziroma v kateri koli drugi vojni.

Ko so Nemci 1.1918 obstreljevali Pariz s takozvano "debelo Berto", s topom, ki je streljal na 120 kilometrov daljave, so bile francoske oblasti ravno tako presenečene kakor pariško civilno prebivalstvo. Takrat so pet padalcev spustili za sovražne bojne linije in to v smeri, kjer je zavezniško vrhovno poveljstvo slutilo postojanko "debele Berte". Ta pektorica je skrbno pregledovala zemljišče in trije so se srečno vrnili nazaj. S seboj so prinesli zelo točna poročila o novem orožju. Zavezniki so pošiljali letala v naznačeno območje in tudi zavezniško topništvo je pridno obdelovalo kraj, kjer bi mogla biti postavljena "debela Berta". Kljub temu pa njen glas ni umolknil.

PRESENEČENJE

V tej vojni pa je bila tudi Velika Britanija enkrat pošteno presenečena. To je bilo takrat, ko so Nemci zasedali Nizozemsko in Belgijo leta 1940. Britanske čete so hitele Nemcem nasproti v Belgijo in naše vrhovno poveljstvo ni prav nič vedelo, da so Nemci

svojo glavno moč osredotočili pri Sedan.

Nasprotno pa smo dobro vedeli, kaj pripravlja Hitler proti Sovjetski zvezi. Rudolf Hess nam je odkril vse nemške nakane. To pa ni bila edina informacija. Imeli smo potrdila še z drugih zanesljivejših virov. Predsednik Churchill je maršala Staljina pravočasno opozoril na nemške naklepe. Zelo je verjetno, da so tudi Rusi imeli podobne vesti s svoje strani na razpolago.

Ko smo napadli nacistično podmorniško oporišče St.Nazaire nismo imeli samo točnega načrta o celotni razporeditvi luških naprav, pač pa smo tudi vedeli, kje bodo razmeščene nemške vojne ladje v trenutku našega napada. Točno smo tudi vedeli, katere zavore bodo odprte, da bi se preril skozi nje z eksplozivom natovorjeni britanski rušilec, ki je pognal v zrak najvažnejše pristaniške naprave. Gotovo so nam v mnogem pomagali pri tem poizvedovalni letalci, ali danes je kamuflaža tako skrbno izdelana, da so posnetki iz zraka pogostokrat precej nezanesljivi. Podatke so dali tihi junaki v samem nemškem brlogu...

INVAZIJSKE VESTI

Resnica je, da je naša tajna služba v tej vojni mnogo večja in obširnejša kakor pa je bila kdaj koli. V Nemčiji in po zasedenih deželah Evrope je na tisoče in tisoče ljudi — preprostih delavcev, majhnih nepomembnih uradnikov, obrtnikov in drugih — ki sovražijo nemški nacizem in so pripravljene žrtvovati tudi svoja življenja za idejo, ki ima za končni cilj uničenje nacističnega zla.

Železničarji v zasedenih pokrajinah so mnogo doprinesli k izpopolnjevanju invazijskih načrtov. Železničarji niso sicer vedeli, zakaj vozi naenkrat po neki progi dvojno število vlakov, ali so zato prav dobro vedeli, kakšno blago je naloženo na vagonih.

G.Churchill je dejal, da so vesti o sovražnikovi aktivnosti često zelo nedoločene, majhni na prvi pogled nepomembni koščki pa nudijo v vestni sestavi kar razgledno in poučno sliko.

Prav posebno koristni v poročevalski službi so tuji delavci v Nemčiji. Nemci so se dobro zavedali, da jim bo tuja delovna moč pripeljala v Nemčijo tudi celo vrsto najnevarnejših vohunov. Na vse mogoče načine se je nemška Gestapo trudila, da bi onemogočila delovanje tujih agentov, ki so se kot industrijski delavci vtihotapili v nemške tovarne, ali vsi ti naporji niso mogli preprečiti za Nemce tako škodljivega delovanja. 40 tujih delavcev so v zadnjih 18 mesecih obglavili v Nemčiji, ker so "pomagali zaveznikom".

Ko so se čete generala Montgomeryja izkrcale na normandijski obali, je vrhovno poveljstvo zelo dobro vedelo, kakšno moč ima sovražnik na oni strani kanala. Te vesti so omogočile vpostavitve trdnega mostišča in z njimi je bilo prihranjenih na deset tisoče zavezniških življenj. Kako dragoceni so podatki, ki jih zaveznikom nudijo narodni borci v Jugoslaviji, v Franciji in po drugih zasedenih predelih Evrope.

Vsekakor je vohunski posel v tej vojni posel junaka v prvi liniji, ker se bodo ta dela plačevala z ostvarjanjem političnih ciljev in ne z denarjem."

Izpod latnika

ODGOVOR MINISTRA, DR. MARUŠIČA

V številu 120 "Bazovica" z dne 23. julija 1944 smo objavili pozdravno brzojavko, ki jo je tukajšnja slovenska kolonija poslala novemu slovenskemu ministru jugoslovanske vlade v Londonu, dr. D. Marušiču. Na to brzojavko smo prejeli od ministra dr. Marušiča tale odgovor:

Iskrena hvala koloniji in Jugoslovanskemu odboru za voščila! Trdno sem prepričan, da bo že bližnja bodočnost, s pomočjo naših velikih zaveznikov in z našimi lastnimi napori prinesla osvobojenje vsej naši domovini, kjer koli prebivajo Jugoslovani.

dr. Drago Marušič

PAPEŽ ODGOVARJA NEMŠKI PROPAGANDI IN NJENIM POSNEMALCEM. AFP poroča iz Vatikanskega mesta, da je papež temeljito demantiral zatrjevanja nemške propagande, češ da so

bojevniki v zasedenih državah Evrope — sami brezverci. — Takoj po osvobojenju Rima s strani zavezniških armad je visoka francoska cerkvena osebnost predložila papežu težave glede imenovanja vojnih duhovnikov med francoskimi bojevniki (Maquis). Kandidati — vojni duhovniki so bili pripravljani, da odpušajo v vrste bojevnikov in so samo pričakovali potrebno dovoljenje s strani višje cerkvene oblasti. Ti "mobilni duhovniki" ne morejo biti odvisni od svojih škofov s stalnimi sedeži škofij, pač pa je neobhodno potrebno, da se ustvari upravno cerkveno razmerje tako, kakršno je v navadi v redni vojski posameznih držav. Papež je na ta predlog dal odgovoriti takole: "Vaša eminenca. Čast mi je sporočiti Vam, da sem po nalogu svoje višje oblasti, predložil Vaše pismo z dne 2. junija, glede duhovne pomoči v vrstah maquis-jev, njegovi Svetosti. Sv. Oče je izvolil odločiti, da ima francoski episkopat preskrbeti duhovno pomoč z uporabo določil, ki jih je predpisala Sv. konzistorialna kongregacija 8. decembra 1939 (index facultatum). Apostolski nuncij v Franciji je bil obveščen o tej odločitvi." — Pismo je podpisal Domenico Fradini, član Sv. kongregacije za izredna dela. Tako torej je odločila Sv. stolica. Popolnoma drugačni so pa postopki ljubljanskega škofa dr. Rožmana, ki je samolastno odrekel bojevnikom N.O.V. vsako duhovniško pomoč in cerkveno preganjal tiste slovenske duhovnike, ki so se prostovoljno odzvali klicu osvobodilnega gibanja. V popolnem nasprotju s to papeževo odločitvijo je postopal ljubljanski škof nasproti svojemu duhovniku dr. Mikužu. — Že večkrat se je zgodilo, da so bili slovenski gorečnejši bolj papežki kakor papež sam.

VELIKA DIPLOMATIČNA DELAVNOST V VATICANU.

Osební odposlanec g. Roosevelta pri Vatikanu je bil ponovno v avdijenci pri papežu. Politični in diplomatski krogi z največjim zanimanjem zasledujejo v zadnjih dneh številne avdijence. Pri papežu so bili mgr. Bernard Griffin westminsterski škof, Godolphin Osborne, britanski poslanik pri Vatikanu, mgr. Spellman, newyorški škof in William Bullitt, bivši ambasador v Parizu. — Dobro poučeni krogi pravijo, da je Vatikansko mesto postalo središče mirovnih naporov.

PREKINITEV DIPLOMATIČNIH ODNOSAJEV MED TURČIJO IN NEMČIJO.

Turški parlament

je soglasno sklenil prekiniti vse diplomatske in gospodarske stike z Nemčijo. Prosluli nemški poslanik von Papen je že odpotoval iz Turčije. Kakšne bodo nemške reakcije še ni znano, vendar je zelo malo verjetno, da bi se v tej situaciji Nemčija spustila v kako novo avanturo. — Če se bo Hitler zadovoljil z navadnim ozmerjanjem Turčije, potem bo turški korak gotovo imel za Nemce neprijetne posledice na Balkanu. Zelo je verjetno, da bodo Romuni in Bolgari poskušali Nemcem pokazati hrbet, ker so eni in drugi že zagotovili Turčiji, da ne nameravajo zaradi najnovejših dogodkov spremeniti svojega obnašanja nasproti Turčiji.

KAJ JE Z OBJAVO POGOJEV O PREMIRJU Z ITALIJO?

Že pred nekaj tedni so listi poročali, da so zavezniki pooblastili novo italijansko vlado, da lahko objavi pogoje premirja z dne 3.9.1943. Sedaj pa izjavljajo italijanski ministri, da zavezniki objave pogojev ne dovoljujejo. Za nas Slovence so ti pogoji zelo zanimivi in komaj čakamo, da bi se z njihovo vsebino tudi mi seznanili. Ti pogoji se gotovo nanašajo tudi na slovensko primorsko zemljo, čeravno gotovo še ne obravnavajo razmejitve. — V zadnjem času so listi prinesli vest, da nameravajo zavezniki z Italijo skleniti začasni mir. Tudi to je stvar, ki v živo zadevuje slovenske primorske interese. Verujemo pa, da bo Narodno-osvobodilni odbor v Jugoslaviji, posebno pa oba zastopnika v novi jugoslovanski vladi, storil vse za zaščito slovenskih primorskih interesov.

